

BESKRIVNING AV ARBETSUPPGIFTER I NATIONELLA MÅLBESKRIVNINGEN

Hälsofrämjande och förebyggande insatser inom mödrahälsovård och barnhälsovård

Konsultation till personal angående generellt, riktat och individuellt arbete

- Tillfälle att reflektera över det egna arbetet
- Ökad kunskap
- Ökad skicklighet
- Bidra till att behålla ett professionellt arbetssätt
- Diskussion angående handläggning av enskilda ärenden

Syftet med konsultation är att skapa utrymme för personal inom MHV och BHV att reflektera över och fördjupa sig i frågor gällande uppdraget att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa. I konsultationen diskuteras t ex hur man i svåra ärenden kan bibehålla ett professionellt förhållningssätt, och hur man kan göra en hälsofrämjande insats trots komplicerade omständigheter. Konsultation erbjuder en kontinuerlig utbildning av personal inom MHV och BHV då diskussionerna runt enskilda ärenden eller typfall ofta innebär teoretiska förklaringar av psykologiska och sociala problemställningar. Där konsultationen organiseras i grupp sker också ett kollegialt kunskapsutbyte kring erfarenheter och gängse rutiner i verksamheten vid olika typer av problem.

Ibland räcker inte de universella erbjudandena i MHV- respektive BHV-programmen. I konsultationen överenskommes, utifrån aktuell problematik och möjliga alternativ, vilka familjer som utöver extra insatser från sin BVC-sjuksköterska eller barnmorska bör erbjudas kontakt med psykolog eller andra verksamheter.

Metodutveckling

- Revision av lokala riktlinjer och rutiner
- Initiera och implementera nya arbetsmetoder
- Uppföljning och utvärdering
- Föräldrastöd i grupp

Psykologen arbetar i samklang med MHV:s och BHV:s uppdrag och känner väl till dess metoder. Psykologen håller sig uppdaterad på aktuella styrdokument för MHV respektive BHV, och deltar i arbetet med utvärdering och uppföljning. I arbetet med att välja, implementera och uppdatera arbetssätt bidrar psykologen med sina specifika kunskaper. I detta uppdrag samarbetar psykologen med ansvariga i organisationen för metodutveckling inom MHV och BHV. I konsultationen aktualiseras ibland frågor som handlar om metoder och arbetssätt. Konsultationen är därför en situation för utveckling och lärande också på detta område och bidrar därmed till en kvalitetssäkring över tid. Exempel på detta är arbetet på BVC med screening för nedstämdhet efter förlossning, metodik för gruppleaderskap och

samtalsmetodik. Psykologen kan anlitas som diskussionspartner vad gäller föräldrargruppernas upplägg och innehåll.

Psykologen håller sig uppdaterad vad gäller metoder, konsultationsmetodik och forum för samverkan/samarbete.

Psykologen, liksom BVC-sjuksköterskor och barnmorskor, möter ett brett spektrum av problematik och frågeställningar. Det är av stor betydelse att psykologen har motsvarande bredd och mångsidighet i sitt arbetssätt. Arbetssättet är med nödvändighet eklektiskt och metodvalet anpassat efter behov och möjligheter i situationen.

Arbetet som psykolog för MHV och BHV innebär kontakter med andra instanser i samhället, t ex förskola, vårdgrannar och socialtjänst. Hur andra aktörer arbetar är en del av de lokala förutsättningarna som psykologen kan behöva förhålla sig till i det egna metodutvecklingsarbetet. Samverkan kräver i sig sina egna metoder och metoder utvecklas ibland i samverkan med andra instanser. Ett exempel på detta är metoder och arbetssätt för språkscreening på BVC som utvecklas i samarbete med logopedier.

Sakkunnigutlåtande/Information

- Expertutlåtanden
- Remissinstans
- Påverka samhället i en för barnfamiljer gynnsam riktning

Psykologens kunskaper och erfarenheter efterfrågas inom den egna organisationen, av myndigheter och av andra instanser i samband med utredningar, organisationsförändringar eller uppmärksammade samhällsförändringar. Det kan därför bli aktuellt att psykologen ombeds att skriva expertutlåtanden eller besvara remisser, interna så väl som externa. Det ligger i psykologens uppdrag att, i linje med mödra- och barnhälsovårdens uppdrag, sträva efter att påverka samhället i en riktning som gynnar barns hälsa och utveckling. Psykologen behöver vara en lättillgänglig kompetensresurs samt ha utrymme att ta egna initiativ till att på olika sätt tillgängliggöra sin kunskap i olika samverkansforum.

Fortbildning

- Kartlägga fortbildningsbehov
- Planera fortbildning
- Arrangera och genomföra fortbildning
- Förmedla ny kunskap

Psykologen håller sig uppdaterad gällande aktuell forskning och kunskap på det psykologiska och sociala området och förmedlar denna till föräldrar, övrig personal inom MHV och BHV och samverkanspartner. Utifrån sin vardagliga kontakt med fältet bidrar psykologen med viktig information om behov av fortbildning och kan initiera och delta i fortbildningsuppdraget i samarbete med andra yrkeskategorier.

Konsultationen till personalen är ett tillfälle för kunskapsöverföring och lärande.

Överföring sker också till andra instanser i samverkan, i besvarande av remisser och i kontakt med media, politiker och allmänhet. Det är inte psykologens roll att i organisationen påtala individuella fortbildningsbehov hos personalen även om konsultationen innebär en möjlighet för personalen att fundera över sina utvecklingsbehov.

Då förmedling av ny kunskap är en stor del av psykologens arbete är egen kontinuerlig kompetensutveckling en förutsättning för arbetet. Egen handledning tillsammans med kollegor är ett forum för kunskapsöverföring till psykologen, liksom deltagande i konferenser, kurser och utbildningar samt avsatt tid för inhämtning av aktuell forskning.

Samverkan

- Verka för god samverkan samt vidareutveckla samarbetsformer med interna och externa verksamheter

Psykologens arbete innebär ofta många kontakter med andra instanser i samhället, t ex förskola, vårdgrannar och socialtjänst. Goda kunskaper om dessa instansers uppdrag, villkor och arbetssätt är av stor betydelse för god samverkan. Regelbundna kontakter och samarbetsmöten behövs för att vidmakthålla kunskap om varandras verksamheter och utveckla samverkansformer. Mödrahälsovården, barnhälsovården och de verksamheter där psykologen arbetar deltar i vårdöverenskommelser, programarbete och vårdkedjemöten inom den egna organisationen. Det folkhälsofrämjande uppdraget innebär, direkt eller genom andra yrkeskategorier, kontakter och projektsamverkan med myndigheter, såsom kommunala förvaltningar, Folkhälsomyndigheten, SKL och Socialstyrelsen.

Hälsofrämjande och förebyggande insatser för individ och familj

Psykologiska interventioner

- Bedömning
- Behandling

Om kontakt med psykologen blir aktuellt erbjuds som regel ett första samtal där psykologen genom en sammantagen klinisk bedömning avgör om problembilden är sådan att insatser bör erbjudas inom verksamheten eller om andra alternativ är aktuella. Familjens totala livssituation vägs in varpå ställningstagande görs kring vilken intervention som bäst gynnar barnets utveckling och hälsa. Föräldrar som bedöms ha svårigheter som är direkt kopplade till föräldrablivande, hur de relaterar till sitt barn eller svårigheter i föräldraskapet kan erbjudas behandling hos psykologen. Psykologen har alltid att göra en inventering av vilka vårdgrannar som samtidigt kan vara till hjälp.

Vad gäller familjer där det funnits insatser redan under graviditeten fortsätter psykologen vid behov att träffa familjen även när barnet är fött. Kontakten utgör då en viktig sammanhållande länk över till barnhälsovården. Under barnets första år är de behandlingsupplägg/insatser som psykologen kan erbjuda framför allt riktade mot föräldrarna och relationen förälder-barn.

Föräldrakonsultationer

- Vägleder i upplevda problem kring barnet
- Vägleder i upplevda problem i föräldraskapet

I föräldrakonsultation är det föräldrarnas berättelse om barnet och det egna föräldraskapet som är i fokus. Psykologen undersöker föräldrarnas upplevda problem kring barnet och de strategier föräldern har i dagsläget. Utifrån föräldrarnas berättelse kan psykologen t ex ta ställning till om en fördjupad bedömning kring barnet är

aktuell. Föräldern erbjuds generell information om små barns utveckling och behov, men också vägledning att utveckla strategier som är anpassade till just sitt barns behov, så kallad psykoedukation.

Föräldrastöd i grupp

- Föräldragrupper inom MHV
- Föräldragrupper inom BHV
- Initiera och delta i riktade föräldragrupper

Föräldragrupper leds av barnmorskor och BVC-sjuksköterskor. I psykologens uppdrag ingår att finnas tillgänglig med handledning vad gäller gruppleaderskapet. Vid behov kan psykologen delta vid enstaka grupptillfällen, då det handlar om att barnmorskan eller BVC-sjuksköterskan önskar hjälp med sin roll som gruppledare. Det kan vara teman som upplevs som svåra att prata om och psykologens roll blir att visa på en modell för gruppsamtal.

Vid särskilda behov kan man erbjuda riktade insatser i grupp. Ibland görs detta i psykologgruppens regi men kan också göras i samarbete med enskild barnmorska eller BVC-sjuksköterska. I dessa grupper ges utrymme både för psykoedukation på ett allmänt plan och samtal om de specifika bekymmer man har i gruppen. Riktade grupper kan erbjudas både som enstaka träff eller i serie om flera.

Kunskapsöverföring/Information

- Kontakt med media
- Öppna föreläsningar

I det konsultativa arbetet med föräldrar tillhandahåller psykologen information och samtalar med dem i ett pedagogiskt syfte, så kallad psykoedukation. Syftet är att möjliggöra för föräldrarna att själva hitta vidare i upplevda svårigheter utifrån sin nya kunskap och förståelse. Idag finns mycket information om föräldrablivande, om barns utveckling och om livet för småbarnsfamiljer lätt tillgänglig. Sociala medier möjliggör spridning av information och diskussioner av skilda slag. Tillsammans med psykologen kan föräldrar få hjälp att sortera och värdera information och göra den meningsfull för sig och sin familj.

Det finns också ett allmänintresse för frågor som handlar om barn och familjeliv. Att hålla öppna föreläsningar är ett sätt att göra kunskap och information tillgänglig för många, och psykologer ombeds allt oftare att delta i diskussioner som förs i det offentliga rummet, såsom i TV, tidningar och radio.

Barnutredningar på BHV-nivå

- Utvecklingsanamnestiskt samtal
- Observation
- Generell utvecklingsbedömning

Vid oro kring ett barns utveckling eller särskilda svårigheter kan kontakt med psykolog initieras. Syftet med barnutredning på BHV-nivå är att göra en väl grundad bedömning om det enskilda barnets resurser, svårigheter och behov, samt att klargöra hur barnets utveckling kan främjas. Inom ramen för barnutredningen ingår utvecklingsanamnestiskt samtal med föräldrar och observation av barnet. Vanligen används också ett strukturerat psykologiskt test, vid behov kompletterat t ex med information från förskolepersonal eller observation i olika miljöer. Resultatet av

utredningen återges till föräldrarna, aktuell BVC och andra berörda personer enligt föräldrarnas önskemål.

Samarbete

- Interna aktörer
- Externa aktörer

Psykologen arbetar i nära samverkan med personalen i mödrahälsovården och barnhälsovården, vilka är psykologens viktigaste samarbetsparter. Ibland gör man insatser tillsammans och ofta samordnar man sitt arbete. Det barn- och familjeinriktade arbete som psykologen gör tillsammans med personalen har som främsta syfte att ge stöd till familjerna. Samtidigt sker ett lärande för alla parter i det att man samverkar och arbetar tillsammans. Förutsättningarna för denna samverkan varierar beroende på hur man är organiserade och vilka arbetssätt man utvecklat. Familjecentraler har visat sig främja samverkan och underlätta arbetet med samordnade riktade insatser i enskilda familjer.

Psykologen samarbetar kring familjer också med externa verksamheter. Ibland är familjens problematik komplex och familjen kan ha många professionella kontakter. Då kan psykologen tillsammans med personal i mödra- och barnhälsovården ta initiativ till gemensamma möten och att insatserna samordnas.

Vidareremittering till annan instans

I mötet med barn och föräldrar bedöms ibland andra insatser än de som ryms inom ramen för psykologens uppdrag vara aktuella. T ex kan det vara frågan om ett barn som vid barnutredning bedöms ha ett funktionshinder. Det kan också vara frågan om att en förälder eller ett barn bedöms ha behov av en psykiatrisk kontakt och behandlingsinsats. I dessa fall kan psykologen, på egen hand eller i samverkan med personalen i mödra- och barnhälsovården, remittera vidare till specialistnivå. Remisser avseende frågeställningar och/eller behov av insatser gällande barnet behöver vara förankrade så att remissvar, typ av insats och eventuella kontaktpersoner är väl kända på aktuell BVC.

Psykologen länkar över till andra aktörer när så är lämpligt och önskas av föräldrarna. Det kan handla om vårdgrannar såsom logopedmottagning, barnklinik eller vårdcentral eller externa aktörer, så som socialtjänst, familjerådgivning eller stödresurser för förskolorna.